

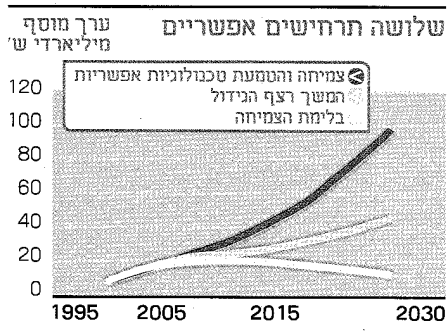
אירוע השנה של עולם העסקים

דרושה תוכנית לאומית לתעשייה הכימית

הגידול בשנתיות הלאומיות יסרו ומגבלות השימור של ענפי התעשייה הנוכחיים ייפתרו בישראל. תושג הצלחה מהותית בהרחבת החינוך למדעי הכימיה, הן ברמה והן בכמות הבוגרים שיגיעו לתעשייה ולמוסדות המחקר והוראת הכימיה. התעשייה הכימית תזכה למדיניות ממשלתית יוזמת ותומכת ארוכת טווח, שתניע אותה להשקיע בטכנולוגיות חדשניות ולממש אותן בכיוונים החדשים, אשר נפתחו בעולם בשנים האחרונות. הערך המוסף הטמון ביישום אפקטיבי של הכוונים החדשים יאפשר את צמיחת התעשייה הכימית החדשה בקצב גדול ויביא לכך שהתרומה למשק הלאומי תגדל באופן מדרגתי, לאור פוטנציאל הערך המוסף הגבוה שכיוונים חדשים אלה יאפשרו. טכנולוגיות עיקריות מומלצות לישראל – ביוטכנולוגיה, ננוטכנולוגיה, אנרגיה מתחדשת, טכנולוגיות סביבה ובטחון פנים.

ניסיון חיזוי עד שנת 2025 שנעשה לאחרונה ע"י צוות במוסד שמואל נאמן למחקרים מתקדמים במדע וטכנולוגיה מנסה לתת ערכים כמותיים לשלושת התרחישים הנ"ל כמופיע בגרף שלהלן:

התוצאות בופעל בשנים הבאות תלויות במידה רבה במדיניות הלאומית שלנו בנושאים אלה. יש ניגוד

מסוים במוטיבציה של התעשייה הוותיקה לרווחיות מול צרכי הממשלה להביא תעסוקה מקומית וערך מוסף מקומי גדול. מול המוטיבציה של הממשלה, בעד פיתוח טכנולוגיות חדשות בתעשייה המקומית לצורך מקסום ההכנסה הלאומית, קיימת רתיעת בתעשייה הכימית הישראלית הוותיקה מפיתוח טכנולוגיות חדשות ובלתי-מוכרות לה, על חשבונה ובסיכון שלה. כדי להחליף מניגוד אינטרסים זה, חשוב שהתעשייה תכיר בקיום מוטיבציה לאומית ברורה באמצעות תכנית לאומית לתשתיות, חינוך, לפיתוח ויישום טכנולוגיות נבחרות בישראל. ●

הכותב הוא סמנכ"ל בחברת טבע וריכוז לאחרונה צוותי השיבה על עתיד התעשייה הכימית בישראל

אין בישראל תעשיות רבות הנחשבות ל"תרגולות המטילות ביצי זהב". אחת מאלו היא התעשייה הכימית והפרמצבטי המעסיקה כשלושים אלף עובדים ומכניסה לקופת המדינה 11 מיליארד דולר בשנה. שינויים בצריכה העולמית וניהול נכון של התעשיות המקומיות הביאו לגידול בתרומה הלאומית של התעשייה הכימית בשש השנים האחרונות פי שלושה ועד כדי 25% מכלל התרומה התעשייתית הלאומית! התעשייה הזאת הראתה בשנים האחרונות גידול מרשים במכירות, ביצוא, ברווחים, בערך החברות בבורסה ובתרומה לתוצר הלאומי ולתעסוקה במשק הישראלי.

למרות גידול זה מרוב בתעשייה החשופה לקשיים ומגבלות, אשר חוסמים את המשך גידולה בישראל. כדי לאפשר את המשך הצמיחה בישראל, חייבת התעשייה הכימית לבצע השקעות גדולות בנושאי התשתית, בנושאי איכות הסביבה ולקלוט טכנולוגיות חדשניות. אלה הן השקעות כבדות, וההחזר עליהן יהיה ארוך טווח, יותר מהמקובל בתחשיבים כלכליים רגילים של התעשייה. הדבר מחייב נחישות, התמדה ואמונה בנחיצותו ובכונתו העסקית של המאמץ, ומחייב תמיכה לאומית בו. כדי לכוון את התעשייה באופן שיהיה המשך בגידול תרומתה למשק הלאומי, יש מקום לנקוט במדיניות לאומית יוזמת.

כללית, אני סבור כי הגידול בתעשייה הכימית הישראלית יימשך. עם זאת שיקולים שוקיים, שיקולי עלות ומגבלות גידול בישראל מאפילים על המשך גידול התעשייה בגבולות ישראל. אני צופה שלושה תרחישים אפשריים להמשך עתיד תרומתה של התעשייה הכימית הישראלית למשק הלאומי.

1. התרחיש השלילי – התעשייה הכימית תמשיך לפעול במדיניות הנוכחית ובמגבלות הנוכחיות, ללא השקעות חדשות בתשתיות הפיזיות בישראל, ללא הסדרים מעשיים בנושאי הגנת הסביבה וללא כניסה ליישום כוונים חדשים. בתרחיש זה תיעצר צמיחתה של תעשייה זו בישראל, יקטן הגידול במכירות שמקורן בישראל ותקטן מאד התרומה הלאומית למשק.

2. תרחיש רצף הגידול – התעשייה הכימית תבצע את ההשקעות הנדרשות בתשתית, בשיתוף כל הגורמים בעלי העניין בישראל, בעידוד ובעזרת מדיניות ממשלתית התומכת בשימור התעשייה הכימית. משמעו שיימצאו פתרונות לחסימי הגידול בתחומי החינוך למדעי הכימיה וההשלכות הסביבתיות. בתרחיש זה הצמיחה תהיה מוגבלת בגלל חסמים אובייקטיביים של תחומי הפעילות הקיימים של התעשייה ובשל התחרות הגדלה בתחומים אלה בעולמנו הגלובלי.

3. תרחיש הצמיחה והחדשנות – התעשייה הכימית תממש את ההשקעות הנדרשות בתחומי התשתית, חסמי

כימיה

ד"ר גידון פורט

"התרומה הלאומית של התעשייה הכימית עלתה פי שלושה בשש השנים האחרונות, עד כדי 25% מכלל התרומה התעשייתית הלאומית! התעשייה הזאת הראתה בשנים האחרונות גידול מרשים במכירות, ביצוא, ברווחים, בערך החברות בבורסה ובתרומה לתוצר הלאומי ולתעסוקה במשק הישראלי. ולמרות זאת, מדובר בתעשייה החשופה לקשיים ומגבלות אשר חוסמים את המשך גידולה בישראל"